

VAKIFLAR VE TÜRK KÜLTÜRÜ

Avni AKYOL

TÜRK Milliyetçiliğinin özü, ruhu ve cevheri ile ilgili bir gerçeği dile getirmek ve hatırlatmak istiyorum. Bu sosyal adalet anlayışının sosyal yardımlaşmanın ve dayanışmanın, Türkler için sadece dini bir özellik olmadığıdır. Türk Milletinin Milli bünyesi, tarihi gelişim seyri içinde incelendiğinde, Vakıflarla ilgili ve diğer tarihi vesikalardan edindiğimiz bilgiler, bize göstermektedir ki İslâmiyetten önce de aynı tutum ve davranış Türklerde vardır.

Yani Vakıflar İslâmi müessese değildir. Sadece o kadar ki milli ve sivası hayatımızda Kutadğü Bilig'ten öğrendimize göre, siyasi ve idari teşkilattan asıl maksadın, halk arasında aç ve fakir bırakmamak olduğunu öğreniyorum. Yine aynı kaynaktan, devlet başkanlarının en önde gelen görevlerinden birinin milleti doyurmak ve giydirmek olduğunu biliyoruz öğreniyoruz, görüyoruz. Ancak bilinen ve açık olan bir gerçeği de belirtmek ve kabul etmek zorundayız ki, aslında benimsemekteyiz ki, vakıf müessesesi, Türklerin İslâmiyeti kabulünden sonra, Türk İslâm Kültür Sentezi içinde en yüce doruğuna ulaşmıştır. En insani, sosyal, manevi amaçlara, inançlara, alanlara, konulara yönelmiştir. Yaygınlık kazanmıştır. Devamlılık kazanmıştır. Anlaşılabilir ve görülmektedir ki bu sosyal adalet anlayışının ve uygulamanın iki temeli, iki dayanağı, iki kaynağı vardır. Bunlardan birincisi, Mülk temelidir Milli dayanaktır, kaynaktır. Burada milletin menfaati sözkonusudur. Milli birliği, beraberliği, milli varlığı sürdürmek sözkonusudur. İkinci temel, dini, İslâmi temeldir. Burada ise, kulun hayır ve duasına dayalı Allah rızası sözkonusudur. Bu sentezi daima birlikte ve birarada görmek, tutmak Türk gerçeğinin kendisidir, Bana göre;

Kur'anda yer almamışta olsa, Vakıflara İslâm Hukuku ve ahlakında çok önemli ayrı ve özel bir statü, yer, değer verilmiştir. Vakıflar adeta dini bir mahiyet, özellikle statü kazanmıştır. Sayın Bolak'ın çok ehliyetle ve selahiyetli bir şekilde ifade ettikleri gibi, İslâm Hukuku'nda hükmi şahsiyet şimdiki değimiyle tabiriyle tüzel kişilik yoktur. Bu olmadığından vakfedilen malın Allah'ın mülkiyetine tevdi edilmiş sayılması, malın ve ebediliğinin teminat altına alınmış olmasını sağlamaktaydı. Bu da insanına, milletine ve devletine ve bu surette insanlığa iyilik etme, yardım, hayır yapma düşüncesini, istediğini ve heyecanını arttırmakta, kamçılanarak geliştirmektedir.

Vakıfların devamlılık ve yaygınlık kazanmış olmasının gerçek sebebini, bu duygu düşünce ve anlayışa bağlamak gerekir sanıyorum. Bu durum ve açıklamalarımızın ışığı altında, bu günümüzde, ilgili olarak ortaya çıkan bazı temel görüşlerimizi sonuçları daha açık ve kesin hatlarıyla belirtmek istiyorum; arzetmek istiyorum; yüce heyetimize.

Vakıflar, devletin sosyal devlet olmadığı dönemlerde, ekonomik, sosyal ve kültürel görevlerini üzerlerine alarak, devleti sosyal devlet haline getiren en etkili ve verimli müesseselerden biri olmuştur; Bütün dünyaya örnek olan, bu oluşma ve gelişme milli yönden Türk kültüründen dini yönden İslâm Kültürü hukuku ve ahlakından kaynaklanan sosyal adalet anlayışının bir mahsülü ve sonucudur. Fakat, ne garip bir tecellidir ki daha doğrusu gaflet ve zaafımızdır ki, bütün bu bilinen gerçeklere hayat anlayışımıza yaşayışımıza ve dünya görüşümüze rağmen, sosyal adalete Türk İslâm Sentezine şuurlu ve şuursuz bağlı ve sadık kalanlardan daha çok bu senteze karşı olanlar, bu sentezi parçalamak ve yıkmak isteyenler sahip çıkmışlardır, çıkmaktadırlar.

Vakıflar ile Türk Kültürü arasında amaçla ilgili üçüncü ortaklık, üçüncü münasebet amaca dönük temel fonksiyonlar üzerindedir. Bu konuda sözünü ettiğimiz az önce gösterdiğim arz ettiğim devlet planlama teşkilatı özel ihtisas komisyonu raporunda aynen şöyle demektedir. Ecdâd yadigarı menkul ve gayrimenkul vakıf eserlerimizi korumak, tamir ve restore etmektir. Üçüncü sayfasında aynen böyle diyor. Devam ediyor. Bu eser bir orijinal durumlarıyla gelecek nesillere intikal ettirmek.

Türk Kültür ve Sanatının emsalsiz belgeleri ve Türk vatanının tapuları mahiyetinde olan bu eserleri ya-
şatmak ve tanıtmak devam ediyor. Son görev vakıf müessesesinin, bütün özellikleriyle, günümüzün değişen
toplum şartları ve ihtiyaçları karşısında devamını sağlamak vakıf özel ihtisas komisyonu çalışmalarının ana
hedefleri olmuştur diyor. Dikkatinize sunmak istediğim, arzetmek istediğim husus şudur. Devlet Planlama
Teşkilatı'nın 1984 ve 88 yıllarını içine alan beşinci, beş yıllık kalkınma plan dönemi için kurduğu özel ih-
tisas komisyonundan üzerinde durulmasını ve çalışmasını istediği bu dört ana hedeften ilk üçü, doğrudan
doğruya Türk Kültürünün hazineleri değil midir? Türk Kültürünün hazineleridir. Bunlar. Türklük ruhunun,
Türklük şuurunun duygusunun, düşüncesinin, toprağı vatan yapma ve kutsallaştırma azim ve kararlılığının
yaşayan abideleri değil midir? Şüphesizki öyledir. Amma ya Vakıflar nedir? diyeceksiniz. Belki de paşam da
aynı soruyu soracaklardır. Ya Vakıflar nedir? Vakıflar da aynı şeydir. Çünkü, Türk kültürü içinde Vakıf mües-
sesinin bütün özellikleriyle günümüzün değişen toplum şartları ve ihtiyaçları karşısında devamını sağlamak
diye tarif edilen yazılan dördüncü hedef ve görev Türk Milli Kültür politikasının genel çerçevesi içinde olmak
geleni hedeftir. Burada birleşiyoruz sanıyorum.

Bu gerçeklerin ışığın altında sanıyorum. Hiçbir şüphe ve tereddüte kapılmadan Türk kültürü ile Vakıflar
arasındaki bu ortaklıkların bizim şahsiyetli haysiyetli, faziletli, karakterli, sağlıklı ve şuurlu bir millet ve güçlü
bir devlet, olmamızı sağlayan, ortak milli vicdanımızın geliştirilmesinde ve güçlendirilmesinde çok büyük
payı katkısı olduğunda birleşiriz, birleşmekteyiz.

Son olarak, bir defa yeni bir ortak özellik ile yine ortak olan bir zaaf üzerinde durmak ve sözlerimi bağ-
lamak istiyorum.

Türk Kültürü ile Vakıflar arasındaki ortak özellik, hiç yorum yapmak istemiyorum bu seçkin heyete,
sahipsizliktir. Düşünmeye yöneltmek istiyorum, diyordum, yorum yapmıyorum. Ortak zaafardan biri üzerin-
de, Sayın Bolak veciz şekilde durdular. Dernekleme meselesi 80 önceki, 12 eylül öncesi, derneklerin giriştiği
yıkıcı, bölücü, kışkırtıcı her türlü hal ve hareket karşısında, 80 sonrası ortamını Vakıflara yoluyla özenme,
girme meselesi temas edemediler. Bir hususa işaretle yetiniyorum. Tehlike açısından cemaat Vakıfları yorum
yapmıyorum. Amma bir ortak zaafımızı açıklıkla arzetmek istiyorum. Banların dışında o da savunmadaki
Türk Kültürünü ve Vakıfçılığını, vakıf kültürünü, savunmadaki yetersizliktir. Beceriksizliktir. Bilgisizdir. Çok
kullanılan tabirle söyleyeyim geri kalmışlıktır. Aslında, bu arzettiğim hususlar, demokrasimizde genel zaaf-
larındandır. Genel yetersizlikleridir. Nasıl ayırırsınız. Demokrasi ile Türk kültürünü, Türk kültürü ile Milli sim-
geyi, Milli vicdanı, Milli ruhu heyecanı, manevi duyguyu, bizi biz yapan bütün değerleri, bu vatanı vatan ya-
pan bütün herşeyi nasıl ayırırsınız anlamayız. Bunun için arzetmek istiyorum. Seçkin heyetimizde bu konuda
başka sözler söylemeyi gereksiz ve yersiz buluyorum. Sadece geri kalmışlığımızın hayır geri kalmışlık değil,
geri bıraktırmışlığımızın gerçek sebeplerini ekonomide değil, Türk İslâm kültür seviyesine karşı ve düşman
hiçbir ideolojide ve modelde hiç değil. Türk Milli Kültüründen uzaklaşmada, Türk Milli Kültüründen kop-
mada ve sapmada, saptırmalarda aranması gerektiğini tekrar ve tekrar seçkin heyetimize, arzetmek sormak ve
hatırlatmak istiyorum. Bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son veriyor, sizleri biraz düşünmeye yöneltip, ra-
hatsız edebildimse, kendimi mutlu sayıyor, hepinize gönlünüzce, gönlünüzce, nice yıllar diliyor, saygılar su-
nuyorum.